

SPORT FEDERATSIYALARINING INNOVATSION BOSHQARUV MODELI

Amirkulov Otabek Ismoilovich

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti NTM v.b.dotsenti

Annotatsiya. Mazkur maqolada sport federatsiyalarining innovatsion boshqaruv modeli nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilingan. Zamonaviy sport tizimida raqamli transformatsiya, strategik menejment, moliyaviy barqarorlik, inson resurslarini boshqarish va marketing mexanizmlarining ahamiyati asoslab berilgan. Shuningdek, federatsiyalar faoliyatida KPI tizimi, risk-menejment, ijtimoiy mas'uliyat va xalqaro hamkorlik omillarining o'rnini ochib berilgan. Maqolada sport tashkilotlarini boshqarishda ma'lumotlarga asoslangan qaror qabul qilish, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish va infratuzilmani modernizatsiya qilish orqali samaradorlikni oshirish masalalari yoritilgan. Tadqiqot natijalari sport federatsiyalarining raqobatbardoshligini kuchaytirish va barqaror rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: sport federatsiyasi, innovatsion boshqaruv, strategik menejment, raqamli transformatsiya, KPI, sport marketingi, moliyaviy barqarorlik, inson resurslari, risk-menejment, sport infratuzilmasi.

Аннотация. В данной статье проанализирована инновационная модель управления спортивными федерациями с теоретической и практической точек зрения. Обоснована роль цифровой трансформации, стратегического менеджмента, финансовой устойчивости, управления человеческими ресурсами и маркетинговых механизмов в современной спортивной системе. Особое внимание уделено внедрению KPI, системе риск-менеджмента, социальной ответственности и международному сотрудничеству. Рассмотрены вопросы принятия управленческих решений на основе данных, внедрения современных информационно-коммуникационных технологий и

модернизации спортивной инфраструктуры. Результаты исследования направлены на повышение конкурентоспособности и обеспечение устойчивого развития спортивных федераций.

Ключевые слова: спортивная федерация, инновационное управление, стратегический менеджмент, цифровая трансформация, KPI, спортивный маркетинг, финансовая устойчивость, человеческие ресурсы, риск-менеджмент, спортивная инфраструктура.

Annotation. This article analyzes the innovative management model of sports federations from theoretical and practical perspectives. It substantiates the importance of digital transformation, strategic management, financial sustainability, human resource management, and marketing mechanisms in the modern sports system. Particular attention is paid to the implementation of KPIs, risk management systems, social responsibility, and international cooperation. The study highlights data-driven decision-making, the introduction of advanced information and communication technologies, and the modernization of sports infrastructure as key factors for improving organizational efficiency. The research findings contribute to enhancing competitiveness and ensuring the sustainable development of sports federations.

Keywords: sports federation, innovative management, strategic management, digital transformation, KPI, sports marketing, financial sustainability, human resources, risk management, sports infrastructure.

Kirish.

Sport federatsiyalarining innovatsion boshqaruv modeli zamonaviy sport tizimining barqaror rivojlanishini ta'minlovchi, raqamli texnologiyalar, strategik menejment, marketing, moliyaviy boshqaruv, inson resurslari va institutsional transformatsiyani o'zida mujassam etgan kompleks yondashuvdir. Globallashuv, raqobatning kuchayishi, sport sanoatining tijoratlashuvi hamda raqamli iqtisodiyot sharoitida an'anaviy boshqaruv usullari yetarli samara bermay qolmoqda. Shu bois sport federatsiyalari innovatsion boshqaruv modeliga o'tishi, zamonaviy menejment

tamoyillarini joriy etishi va ochiq, shaffof, samaradorlikka yo'naltirilgan tizimni shakllantirishi zarur. Innovatsion boshqaruv modeli deganda, federatsiya faoliyatini strategik rejalashtirish, raqamlashtirish, ma'lumotlarga asoslangan qaror qabul qilish, manfaatdor tomonlar bilan samarali hamkorlik, moliyaviy barqarorlikni ta'minlash va sport infratuzilmasini modernizatsiya qilishga qaratilgan tizimli mexanizmlar majmui tushuniladi[1].

Sport federatsiyalari mamlakat sport siyosatini amalga oshiruvchi asosiy institutlardan biri hisoblanadi. Ular musobaqalarni tashkil etish, sportchilarni tayyorlash, murabbiylar malakasini oshirish, xalqaro aloqalarni rivojlantirish, homiyalar bilan ishlash, marketing faoliyatini olib borish va ijtimoiy loyihalarni amalga oshirish kabi ko'plab funksiyalarni bajaradi. An'anaviy boshqaruv modeli ko'pincha markazlashgan, byurokratik va kam moslashuvchan bo'lib, tezkor o'zgarishlarga javob bera olmaydi. Innovatsion boshqaruv esa moslashuvchanlik, ochiqlik, shaffoflik, raqamlashtirish va natijadorlik tamoyillariga asoslanadi[3]. Bu model sport federatsiyalarining strategik maqsadlarini aniq belgilash, KPI tizimini joriy etish va faoliyat samaradorligini doimiy monitoring qilish imkonini beradi.

Innovatsion boshqaruv modelining muhim tarkibiy qismi strategik menejment hisoblanadi. Strategik rejalashtirish federatsiyaning uzoq muddatli rivojlanish yo'nalishlarini belgilash, missiya va vizionni shakllantirish, SWOT tahlil asosida ichki va tashqi omillarni baholash, ustuvor yo'nalishlarni aniqlash hamda resurslarni optimal taqsimlashni nazarda tutadi. Strategik boshqaruv jarayonida maqsadlar aniq, o'lchab bo'ladigan, erishish mumkin bo'lgan, real va vaqt bilan chegaralangan bo'lishi lozim[2]. Innovatsion model doirasida strategiya raqamli platformalarda monitoring qilinadi, natijalar real vaqt rejimida tahlil qilinadi va zarurat tug'ilganda tuzatishlar kiritiladi. Bu esa boshqaruvning samaradorligini oshiradi.

Raqamli transformatsiya innovatsion boshqaruv modelining asosiy ustunlaridan biridir. Sport federatsiyalarida elektron hujjat aylanishi, onlayn ro'yxatga olish tizimlari, musobaqalarni boshqarish platformalari, sportchilar bazasi,

statistik tahlil dasturlari va sun'iy intellekt asosidagi tahliliy vositalar joriy etilishi zarur. Raqamlashtirish jarayoni inson omilidan kelib chiqadigan xatolarni kamaytiradi, vaqt va resurslarni tejaydi hamda shaffoflikni ta'minlaydi. Masalan, sportchilar natijalarini avtomatik tahlil qilish, ularning jismoniy holatini monitoring qilish, jarohatlar profilaktikasini amalga oshirish uchun zamonaviy texnologiyalardan foydalanish mumkin. Ma'lumotlarga asoslangan boshqaruv qarorlar qabul qilish jarayonini ilmiy asosga olib chiqadi va sub'ektivlikni kamaytiradi[4].

Innovatsion boshqaruv modelida moliyaviy barqarorlik alohida ahamiyat kasb etadi. Sport federatsiyalarining daromad manbalari davlat budjeti, homiylik mablag'lari, reklama shartnomalari, a'zolik badallari, grantlar va tijorat faoliyatidan iborat bo'lishi mumkin. Moliyaviy diversifikatsiya risklarni kamaytiradi va federatsiyaning mustaqilligini ta'minlaydi. Innovatsion model doirasida budjet rejalashtirish dasturlari, moliyaviy audit tizimi, shaffof hisobot berish mexanizmlari joriy etiladi. Ochiq moliyaviy siyosat investorlar va homiyliklar ishonchini oshiradi. Shuningdek, sport marketingi va brending orqali qo'shimcha daromad manbalari yaratiladi. Zamonaviy marketing strategiyasi ijtimoiy tarmoqlar, media platformalar va raqamli reklama vositalaridan samarali foydalanishni talab qiladi.

Inson resurslarini boshqarish innovatsion modelning muhim yo'nalishidir. Sport federatsiyalari faqat sportchilar bilan emas, balki murabbiylar, hakamlar, menejerlar, marketing mutaxassislari va tahlilchilar bilan ishlaydi. Ularning malakasini oshirish, motivatsiya tizimini joriy etish, karyera rejalashtirish va samaradorlikni baholash mexanizmlarini ishlab chiqish zarur. Innovatsion boshqaruv modeli kompetensiyaga asoslangan yondashuvni qo'llaydi. Har bir lavozim uchun zarur bilim, ko'nikma va malakalar aniqlanadi hamda ularni rivojlantirish dasturlari ishlab chiqiladi. Treninglar, seminarlar, xalqaro tajriba almashish dasturlari inson kapitalini mustahkamlaydi[5].

Boshqaruvning innovatsion modeli ijtimoiy mas'uliyat tamoyillarini ham o'z ichiga oladi. Sport federatsiyalari jamiyat salomatligini mustahkamlash, yoshlar

o'rtasida sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish, gender tenglikni ta'minlash, nogironligi bo'lgan shaxslar uchun inklyuziv sport dasturlarini yaratish kabi vazifalarni bajaradi. Ijtimoiy loyihalar federatsiyaning ijobiy imijini shakllantiradi va jamoatchilik ishonchini oshiradi. Innovatsion model doirasida ijtimoiy ta'sirni baholash tizimi ishlab chiqiladi va natijalar monitoring qilinadi.

Tashkiliy tuzilmaning moslashuvchanligi ham innovatsion boshqaruv modelining asosiy elementidir. An'anaviy vertikal boshqaruv o'rniga matritsali yoki loyiha asosidagi boshqaruv tizimi joriy etilishi mumkin. Bu modelda qaror qabul qilish tezlashadi, jamoaviy ish samaradorligi oshadi va bo'limlar o'rtasidagi hamkorlik mustahkamlanadi. Raqamli kommunikatsiya vositalari ichki aloqalarni soddalashtiradi va axborot oqimini optimallashtiradi. Tashkiliy madaniyat ochiqlik, innovatsion fikrlash va tashabbuskorlikka asoslanishi lozim.

Innovatsion boshqaruv modeli risk-menejment tizimini ham o'z ichiga oladi. Sport sohasida moliyaviy, reputatsion, huquqiy va texnik risklar mavjud. Ularni aniqlash, baholash va boshqarish mexanizmlari ishlab chiqilishi zarur. Masalan, doping bilan bog'liq muammolar, korrupsiya xavfi, moliyaviy noto'g'ri boshqaruv yoki ma'lumotlar xavfsizligi bilan bog'liq tahdidlar federatsiyaning obro'siga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Innovatsion model doirasida ichki nazorat tizimi va axborot xavfsizligi siyosati joriy etiladi.

Xalqaro hamkorlik innovatsion boshqaruvning muhim jihatlaridan biridir. Sport federatsiyalari xalqaro federatsiyalar, Olimpiya qo'mitalari va boshqa tashkilotlar bilan hamkorlik qiladi. Xalqaro tajribani o'rganish, qo'shma loyihalarni amalga oshirish va grant dasturlarida ishtirok etish federatsiyaning salohiyatini oshiradi. Global sport maydonida raqobatbardoshlikni ta'minlash uchun zamonaviy standartlar va reglamentlarga moslashish zarur.

Innovatsion boshqaruv modelida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish alohida o'rin tutadi. Big Data, sun'iy intellekt, blokcheyn va bulutli texnologiyalar sport boshqaruvini yangi bosqichga olib chiqadi. Masalan, blokcheyn asosida shaffof moliyaviy operatsiyalarni amalga oshirish,

sun'iy intellekt yordamida sportchilar tayyorgarligini tahlil qilish va natijalarni prognozlash mumkin. Bu esa resurslardan samarali foydalanish va yuqori sport natijalariga erishish imkonini beradi.

Innovatsion boshqaruv modeli sport infratuzilmasini rivojlantirishni ham nazarda tutadi. Zamonaviy sport inshootlari, trening markazlari, ilmiy-tadqiqot laboratoriyalari va tibbiy reabilitatsiya markazlari sportchilar tayyorgarligining sifatini oshiradi. Infratuzilmani rivojlantirish jarayonida davlat-xususiy sheriklik mexanizmlaridan foydalanish samarali hisoblanadi. Bu model investitsiyalarni jalb qilish va infratuzilmani tezkor modernizatsiya qilish imkonini beradi.

Sport federatsiyalarining innovatsion boshqaruv modeli natijadorlikka yo'naltirilgan tizimni shakllantirishga xizmat qiladi. KPI ko'rsatkichlari asosida faoliyat samaradorligi baholanadi, sport natijalari, moliyaviy ko'rsatkichlar, marketing samaradorligi va ijtimoiy ta'sir monitoring qilinadi. Analitik hisobotlar asosida strategik qarorlar qabul qilinadi. Bu model sport tizimining raqobatbardoshligini oshiradi va uzoq muddatli barqaror rivojlanishni ta'minlaydi.

Xulosa.

Xulosa qilib aytganda, sport federatsiyalarining innovatsion boshqaruv modeli zamonaviy menejment tamoyillari, raqamli transformatsiya, strategik rejalashtirish, moliyaviy barqarorlik, inson resurslarini rivojlantirish, ijtimoiy mas'uliyat va xalqaro hamkorlik elementlarini o'zida mujassam etgan kompleks tizimdir. Bu model sport sohasini yangi bosqichga olib chiqadi, boshqaruv samaradorligini oshiradi va yuqori natijalarga erishish uchun mustahkam poydevor yaratadi. Innovatsion yondashuvsiz sport federatsiyalarining global raqobat sharoitida muvaffaqiyat qozonishi qiyin. Shu bois zamonaviy boshqaruv mexanizmlarini joriy etish, raqamli texnologiyalarni keng qo'llash va strategik fikrlashni rivojlantirish sport federatsiyalarining ustuvor vazifasiga aylanishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. Jo'Rayevich, T. X. J. (2024). KO 'P YILLIK SPORT TAJRIBASIGA EGA MALAKALI KURASHCHILARNING JISMONIY RIVOJLANISH DARAJASINI

- BAHOLASH. Central Asian Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies, 1(10), 107-111.
2. Jo‘Rayevich, T. X. J. (2024). YOSH BOLALARGA GIMNASTIKA MASHQLARINI O‘RGATISHNING ASOSIY USULLARI. Central Asian Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies, 1(10), 103-106.
3. To‘xtayev, J. J. R. (2024). KURASHNING INSON SALOMATLIGI UCHUN TA‘SIRI. GOLDEN BRAIN, 2(20), 117-121.
4. To‘xtayev, J. J. R. (2024). O‘ZBEKISTONDA FUTBOLNING RIVOJLANISHI. GOLDEN BRAIN, 2(20), 122-126.
5. Jo‘rayevich, J. T. (2025). YENGIL ATLETIKA SPORT TURINING JISMONIY TARBIYA TIZIMIDAGI ROLI: XALQARO VA O‘ZBEKISTON TAJRIBASI ASOSIDA TAHLIL. IZLANUVCHI, 1(6), 278-282.
6. Jo‘rayevich, J. T. (2025). YENGIL ATLETIKADA YUQORI NATIJALARGA ERISHISH OMILLARI VA SOG‘LOM TURMUSH TARZINI SHAKLLANTIRISHDAGI ROLI. ZAMIN ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI, 1(5), 112-115.
7. Ergashevna, S. M. (2025). Ingliz tili mutaxassislarini tayyorlashda xorijiy tajribalardan foydalanish. In International Educators Conference (pp. 358-365).
8. Ergashevna, S. M. (2025). Ingliz tili mutaxassisi bo‘lishda boshlang‘ich Ingliz tili darslarining ahamiyati. In International Educators Conference (pp. 350-357).
9. Axmedovna, B. S. (2025). O‘zbekistonda xorijiy tillarning ahamiyati. In International Educators Conference (pp. 326-333).
10. Raxmonov, X., & Sunatov, J. R. (2022). O‘ZBEK TILI KOMPYUTER LINGVISTIKASI YO‘NALISHIDA OLIB BORILGAN ILMIY TADQIQOTLAR. COMPUTER LINGUISTICS: PROBLEMS, SOLUTIONS, PROSPECTS, 1(1).